

9. kako bomo presajene sadike mnogih uim obvarovali?

Skusil bom na vsako prašanje posebej odgovoriti, in sicer:

1. Kdaj je najboljši čas les saditi?

Najboljši čas les saditi je, kedar mu je listje odpadlo v jeseni do spomladi.

Čeravno drevesa tudi lahko poleti presajamo, vendar to ni navadno že zaradi tega ne, ker nimamo delalcev, in drevja varovati ni mogoče. Šilovje pa že meseca septembra pričnemo presajati, da se dobro obnese.

Kteri čas je pa vendar najboljši: zimski, spomladanski ali jesenski?

O tem so misli različne. Eni hočejo brez izjemka vsake sorte le jeseni ali pa pozimi pri vspešnem vremenu presajati; drugim se le spomladi dobro zdi, — še drugi pa sadijo vsaki čas, kedar jim okoliščine dopuščajo, bodi-si jeseni, pozimi ali spomladi.

Po vsem tem je pa vendar jesenska in zimska sadba že zato najugodnejša, ker presajenih drevesec zavoljo pomanjkanja vode v poletnem času ne moremo zalivati. V tem času pa nam dež in snežna voda to delo opravita. Zemlja se koreninic dobro prime in mokroto vzdržuje bolj, kakor če bi spomladi zalivali, ali pa še brez zalivanja delali.

Jesenske in zimske sadbe se tedaj večkrat bolje obnesejo, ko spomladanske.

Popolnoma dognana resnica je pa ta, da izmed vseh sadeb je še spomladanska najizvrstnejša, ako bomo delali na tanko in po pravilih.

Če sadimo sajenke jeseni ali pozimi, stojé mnogo časa in so mnogim nevarnostim izpostavljene, da še ne vemo ne, ali so se prijele. Mnogo se jih spridi, boleha in hira in sčasoma pogine.

V spomladi je vse to drugače; sajenke se raje primejo, ako jih v rahlo, z gnjilovico ali pa blatom namešano zemljo denemo in potem večkrat dobro zalijemo.

Ako pa imamo veliko sadik presaditi, in vemo, da ne moremo končati sadbe pred časom, je pa bolje, da jeseni počakamo, kakor pozno spomladi sadimo.

Razvidno je, da je jesenska in zimska sadba najboljši, ako ne moremo spomladi pravilno saditi, posebno če še v suhi jeseni ali v zimskem času sadimo, ko se prst raje med koreninice vleže.

Vendar moramo v nekterih slučajih spomladi saditi, če nam tudi več stroškov in dela prizadene, in sicer na takih krajih, kjer vsajena drevesca mnogo od mraza trpijo in kjer se je bati, da jih srež iz svojih stajališč vzdigne, in to posebno šilovin.

Kjer pa spomladi mraz tudi nastane že pozno, je pa vendar jesenska sadba prva, ktera je tudi povsod navadna.

Na taki zemlji, ki je mokra, in kjer se je bati, da ne bi rastlinice celo zimo v vodi in ledu stale, pa skopljimo v jeseni samo luknje in sadimo, ko je prst rahlja, v spomladi.

2. Koliko saksebi morajo zasajene biti?

To prašanje zavisí od namena, ki ga hočemo z nasadbo doseči. Nameni so pa mnogovrstni. Preglejmo posamesne okoliščine, in pokazalo se nam bo, kako moramo saditi?

A. Nasajanje pašnikov.

1. Ako smo namenili iz sajenk vprihodnje velika drevesa izrediti in paše popolnoma ne odstraniti, sadimo že več rastlinice, ki smejo imeti že kaka 2 palca v premeru, po 24 do 32 čevljev eno od druge. Ako

pa nočemo debelih debel izrediti in jih posekati še ne debele, pa jih sadimo 16 do 18 čevljev saksebi.

V prvem slučaju bomo na oralu potrebovali 76, v drugem pa 239 ali 177 sajenk.

2. Če pa na pašo nič ozira ne jemljemo, potem sadimo na vsakih 8 čevljev eno tako sajenko.

V tem primerljeji jih bomo na oralu potrebovali 940, in nasajeni prostor bo o 60 letih tako poln, kakor tisti, ki je bil s semenom nasejan in večkrat izredčen.

B. Nasadba takih oddelkov, ki jih lahko opazujemo.

1. Ako moramo tako močne sajenke saditi, da prestanke že 6 do 10 čevljev visoko odraščeni sadik zboljšujemo, sadimo 6 do 8 čevljev saksebi.

V prvem slučaju bomo na oralu potrebovali 1600, v drugem pa 940 sadik, in nasadba bo čez 60 let popolna.

2. Če pa hočemo manjše rastlinice do 3 čevlje dolge saditi, ne sadimo bliže, kakor 4 čevlje, a ne več kakor 6 čevljev eno od druge. Rabimo jih v prvem primerljeji 3700, v drugem 1600 na oralu, in nasadba bo že v 20. letu popolna.

C. Pri nasadbi poljskih kolarnic sadimo na vsake 3 čevlje eno rastlinico.

D. Pri nasadbi drevoredov denimo vsako sadiko po 16 do 24 čevljev narazen v zemljo.

E. Pri nasadbi živih mej sadimo močne sajenke po 1 čevelj, slabe pa po pol čevlja saksebi.

Izračunjeno je pod B., da potrebujemo 2100 sadik, če sadimo le 4 čevlje eno od druge več, kakor pri sadbi 6 čevljev eno od druge. Svetovati je, da sadimo zmirom po 6 čevljev eno od druge, ker bo nasadba že tudi v 40. letu popolna in delo s pol manjšimi stroški končano.

4 čevlje saksebi pa sadimo, če ni dobra zemlja in če je lega proti solncu obrnjena. Drevesca se naglo zgosté in zemlja je hitrega vsahnenja obvarovana. Ako se nam po sreči izide, tudi že čez 40 let gozd izredčimo; in stroški, ki smo jih imeli, so nam povrnjeni, ako je les drag. (Dal. prih.)

Sporočilo o predivstvu.*)

Če gré za to, da se kaka nova koristna stvar poskusi in vpelje, ki še ni v navadi, ali pa že znana stara zboljšša, je omikanemu kmetovalcu ali obrtniku zadostno, da se mu razloží, dopové in s primernimi dokazi potrdi reč, kakošna je, kako se napravi in kakošne pogoje zahteva. Iz tega prec prevdarja in presojuje, in če vidi, da bi mu kazalo, ne lbo treba ga še spodbujati, marveč prec bo poskusil, če praksa uboga teorijo.

Kjer so umni in omikani kmetovalci, tam je lahko napredovati v kmetijstvu. Vsaka dobra reč se hitro razširi, ker tukaj dober poduk veliko zdá. Al druga je s prostim kmetom. Tukaj sam poduk le malo zdá. Če hočemo med prostimi kmetovalci kaj dobrega razširiti, potreba je, da vse to najprej sami poskušamo in izpeljemo ter potem pokažemo, da tako rekoč z rokami tipljejo, potlej še le verjamejo in poskušajo. S

*) S tem sestavkom je marljivi gospodar Piskar družbi kmetijskih poslali tudi svoje prve skušnje, ki jih je naredil z lanom in konopljo po načinu, po katerem predivo izdelujejo v učilnici Moravsko-Schönberski.

tem pa nočem reči, da je naše ljudstvo zabito in za nauk nepripravno, kajti Slovenec je bistra glava, ampak vzrok je ta, da se naši kmetje le preveč radi držé starih navad, posebno v kmetijstvu. Oni še vedno mislijo, da le tisti, ki zemljo obdeluje z žuljevimi rokami, tudi najbolje ume pravo zadeti.

Se vé, da tukaj ne mislim pridnih in naukaželjnih sosebnih mlajih kmetovalcev, ki si vse prizadevajo, da bi se kmetijstvo na višo stopinjo povzdignilo, ter v ta namen pridno čitajo kmetijske knjige in časnike, pa tudi med temi se utegne naključiti, da nekteri mlačni postanejo in nobenemu nič ne verjamejo. To pa se mora, na priliko, tako-le zgoditi: Nekdo čita v časniku, kako izvrsten je ta ali oni tuji gnoj, kako dobro plenja ta ali ona rastlina, ki še ni pri nas vdomačena, in več enakega, ter tudi poskusi; pa ker nima dostojnega zapopadka o kmetijsko-naravnih in kemijskih naukih, se prav lahko primeri, da mu kaka reč, ktera bi v rokah umnega in podučenega kmetovalca izvrsten uspeh imela, ravno narobe izide. Potem pa govori s starokopitneži, da gospodje pišejo, kar jim na misel pride, pa ne poskušajo.

Reči moram, da jez, ki vendar nisem v vrsti takih, poprej nisem verjel, da bi se kmetijstvo pri nas dalo na tako stopinjo povzdigniti, kakor beremo od drugih dežel; ko sem pa videl umno kmetovanje in vredjena gospodarstva na Moravskem, pa sem prepričan, da se bo kmetijstvo tudi pri nas sčasoma povzdignilo na stopinjo, o kateri bi danes marsikteremu starokopitnežu zastoj pripovedoval. To bo tudi moralo biti, če bomo hoteli shajati, kajti naši časi niso več nekdanji!

Pravih izgledov je neogibno potreba, če hočemo, da se bo sploh kmetijstvo dalo povzdigniti. Tukaj pridem na stvar, ki jo gledé naše dežele moram imenovati: prvo med najvažnejšimi in najpotrebnejšimi in to je dobro uravnana kmetijska učilnica v središču dežele. Po moji misli in po misli vseh pravih kmetovalcev je nam obširna kmetijska učilnica, zvezana z dovolj prostranim in izgledno vravnanim kmetijskim gospodarstvom tako potrebna, da zasluži prvo pozornost tistih, ki imajo to stvar v rokah. — Vse dežele, kjer je kmetijstvo na visoki stopinji, začele so s kmetijskimi učilnicami. Iz njih pridejo umni, omikani kmetovalci, in če tudi vsak kmet ne pride v nje, vendar se po vseh krajih razsejejo uni, kateri so potlej izgled drugim, in tako je mogoče doseči, kar sem rekel prej, namreč prepričanje prostega kmeta.

Kar se tiče pa predivstva, moram reči, da je pri nas ozir zboljšanja sploh na tistem stalju, kakor sem rekel o splošnem kmetijstvu. Vendar če vzamemo to v ožem pomenu, dalo se bo v tem s pomočjo nekterih posrednjih sredstev bolj ročno napredovati.

Eno in prvo tako sredstvo je izdelovanje prediva. Vsi kmetje, s katerimi sem o predivstvu govoril, so enoglasno rekli, da naj bo nam, ki hočemo predivstvo povzdigniti, prva skrb, da bomo tudi predivo izdelovali, kajti njim nikakor ne dopada, da morajo predivo sami izdelovati; djali so, da bi marsikteri sejal več lanú, če bi ne bilo toliko dela in sitnosti s predivom. Izvrstno jim dopada, če bi jim ne bilo treba družega kot lan pridelovati, in da bi ga potem le v izdelovalnico oddali. Zato so mnogi čakali z lanom, da sem prišel iz Moravskega, mislé, da bom jaz prec predivo izdeloval. In še zdaj hodijo iz mnogih krajev Savinske doline popraševati, ali morebiti ne izdelujem prediva? lan in konoplje bi koj pripeljali.

Ko sem tako misel in mnenje kmetovalcev zastran tega izvedel, prec sem prevdarjal, kako bi se dala ta njih misel in volja porabiti in zavriniti na pravo pot

napredka. In po vsestranskem prevdarku so moje misli v tem take-le:

Prva naša skrb morala bo biti, da napravimo izdelovalnice, da bomo kmetom neprijetno in za-nje sitno izdelovanje prediva v svoje roke prevzeli in da bo tako kmet vedel pot lanu, ter se tudi z večim veseljem in bolj marljivo poprijel boljšega obdelovanja, ter žlahnejeja semena in pridelka. Dokler pa kmet ne bo vedel kam z lanom, ni se nadjati, da bi z vspehom drago seme kupoval in sejal. Če tudi sprvega ne bomo imeli samo žlahnega lanú dosti za izdelovanje, ne strahimo se, ker tudi iz našega navadnega lanú in konoplje se bo dalo po umnem gojenju, napravi in izdelovanju pripraviti predivo, ki bo imelo toliko ceno, da ne bo izgube. Med tem pa bode naša skrb, da bomo poskušali sejanje in pridelovanje izvirnega žlahnega semena sami, pa to tudi po vsi moči širili na okrog. In ravno na ta način bomo tudi najlože in najhitreje dosegli, da bodo kmetje izvirno seme sejali in lep lan pridelovali, ker jim bomo predstavljali razloček med enim in drugim. Tako se bo dalo umno predivstvo med ljudstvom najhitreje razširiti in na visoko stopinjo povzdigniti. Če bi pa čakali z izdelovalnicami tako dolgo, da bi kmetje samo izvirno seme sejali, pa ne vem; ali bi dočakali kaj prida napredka, kajti že prej sem rekel, da kmet se ne poprime rad kake nove stvari, če se mu dobiček poprej na prste ne pokaže. Še manj pa je misliti, kakor sem že sam prepričan, da bi se kmetje že zdaj sami lotili z vspehom umnega izdelovanja prediva. (Kon. prih.)

Razpis daril za pospeh mlekarstva.

Da bi c. k. ministerstvo kmetijstva pospešilo ustanovitev mlekarskih društev ali tovaršij po naših planinah, razpisuje v ta namen več denarnih daril, in sicer:

Dve darili po 600 gld. in zlate svetinje za sirarske družbe ali tovaršije, ki na dan najmanj 400 bokalov mleka predelajo v mastni sir. Ako se oglasi več tacih društev, ki 400 bokalov mleka na dan podelajo v sir, razsodi dobrota izdelanega sira.

Tri darila po 300 gold. in sreberne svetinje za sirarnice, ki vsirijo po manj ko 400 bokalov na dan, ali pa le na pol mastni sir napravljajo, zraven pa tudi najbolj sir in največ sira naredijo.

Za omenjena darila se smejo oglasiti vse po avstrijskih planinah že obstoječe mlekarske družbe, ravno tako tudi tiste, ktere se saj z mesecem julijem (malim srpanom) prihodnjega leta, to je, 1871. leta ustanovijo.

Dotične prošnje naj se vsaj do 1. oktobra prihodnjega 1871. leta predložijo ministerstvu kmetijstva posredno po deželni vladi ali tudi po kmetijski družbi.

Vsaka taka družba mora saj 10 družbenikov šteti.

V prošnji naj pa natančno in vestno odgovoré na sledeča vprašanja:

1. Kako dolgo že obstojí družba ali tovaršija, in kdo jo je ustanovil?

2. Koliko družbenikov sedaj šteje?

3. V ktere občine spadajo družbeniki po svojem posestvu?

4. Koliko molzne živine imajo?

5. Ali samo mleko skupno predelujejo ali pa tudi pašnike v družbi vživajo?

6. Kako se glasi družbina pogodba?

(Priloži naj se pismu prepis pogodbe ali pa družbine postave.)

7. Ali so mlekarji v lastnem ali v najetem stanovanju, kako je stanovanjske vredjeno?

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrto leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrto leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 15. junija 1870.

Gospodarske stvari.

Sporočilo o predivstvu.

(Konec.)

Pri tem pa naj bo naša skrb, da izdelovalnice sosebno sprvega ne bodo preskopo ravnale s kmetom, ampak po previdnosti in pravici, da bo dobiček na vse strani v pravi razmeri.

Da se že naprej vidi, kakošnega izdelka in pridelka smemo pričakovati od našega navadnega lanú in pa da se razvidi, kako bi se dalo shajati, zato sem jaz za zdaj v poskušnjo napravil terilnico na roke, enako uni na Schönberški kmetijski učilnici; dalje sem napravil belgijske mahalne stole; al ker se predivo na teh stoli sila počasi izdeluje, zato sem napravil mahalnico tako, ki smo jih videli v izdelovalnici na Šlezkem, samo s tem razločkom, da tam jih voda goni, ta pa se z roko žene.

Za daljno poskušanje prediva je potreben tudi greben, toda za to naši navadni grebeni spet niso. Ker pa grebeni, ki jih imajo v Moravskih predivnicah, in ki jih dobivajo iz Pruskega, na mestu veljajo po 8 tolarjev brez cola in vožnine, zato sem jaz najpotrebnejša dva grebena tukaj napravil taka, kakoršni so uni, da se more predivo za poskušnjo izdelati. (Tukaj moram opomniti, da za prodaj ni potreba prediva mikati).

Jaz sem dozdej samo poskušal izdelovati lan in konoplje, pripravljene po stari navadi. Za zdaj moram reči, kar se že sploh vé, da iz lanú po stari šegi napravljene se ne dobí predivo, ki bi popolnoma vstrezalo vsem tirjatvam tanjčice. Pa vendar se tudi iz takega lanú, izdelanega po Belgiškem načinu, napravi že veliko boljše predivo, kot po navadnem izdelovanju. Skušnje pa tudi kažejo, da potrebuje in zahteva naš lan mnogo drugačnega izdelovanja, kot pa uni, ki smo ga imeli na Moravskem.

Kedar prevzamemo ves opravke z lanom v svoje roke, takrat se nadjam tudi iz našega domačega lanú še mnogo boljših poskušanj in izdelkov.

Preostaja mi še svoje mnenje izgovoriti o neki drugi jako važni stvari za splošni napredek v predivstvu, namreč o sejanju, obdelovanju in pridelovanju lanú.

Ce hočemo izvrstno predivo pripravljati, moramo skrbeti, kar sem že prej omenil, da bomo tudi izvrsten lan pridelovali. Res je, da za dober lan je treba tudi dobrega semena; al samo s semenom še ni vse opravljeno. — Treba je vedeti, kako se pripravi polje za to, kakošen gnoj je najboljši, kako se seje, obdeluje, kakošen upliv ima pri tem vreme, podnebje itd. Te in še mnogo drugih reči je potreba dobro vedeti, če se

hoče napredovati. Mi smo se sicer učili predivstva, toda praktično smo se pečali le z izdelovanjem prediva, ne pa pridelovanjem lanú. Imeli smo nekoliko teoretičnega poduka tudi v tem, pa okoliščine in čas niso bili taki, da bi se bili mogli vsega tega popolnoma naučiti.

Treba bo za to spet v druge dežele pogledati, in sicer v Belgijo, kjer je predivstvo na taki stopinji, da je še dosedaj ni dosegla nobena druga dežela. Vse dežele, ki so hotele predivstvo povzdigniti, so se zato ozirale v Belgijo in pošiljale bistroumne poslanike tje, da so se učili predivo pripravljati. Način pridelovanja prediva, kakor se je razvil v središču Belgiškega predivstva v okolici Kortriski, o reki Leji, je tako dovršen, razun tako imenovanega batista, da ga posnemljejo vse druge dežele. Najvišji stopinjo v tem posnevanju je že dosegla Irska, za njo Prusija, toda ta ne v obširnem okrožju.

Zato bi bilo sila koristno, da bi tudi naša sl. kmetijska družba še poslala sčasoma nekaj umnih in bistrih kmetovalcev v Belgijo v okolico Kortrijsko (Kortryk) posebno za to, da se navadijo pridelovanja lanú po tamšnjem načinu, kar nam je tudi g. učitelj v Schönbergu posebno priporočal, zraven pa da tudi vidijo, kako tam predivo izdelujejo. Čeravno poskušajo druge dežele, pri nas posebno Pemska in Moravska, Belgiški način pridelovanja in izdelovanja, vendar so ti dežele proti Belgiji le še slaba podoba, kakor nam je rekel g. učitelj Belgijanec.

Res, da imamo za to tudi dobre knjige, vendar se pa v tej reči s samimi knjigami ne dá toliko doseči kot s praktičnim učenjem in skušnjo.

Praktičnih skušenj o pridelovanju žlahnega prediva je pri nas posebno zato potreba, ker imamo sedaj tako različen lan, da nikjer tako. In ravno to mi daje povod, da moram priporočati uno; zato bom poskusil to bolj na drobno opisati:

Vsak kraj in vsaka dežela ima nekoliko drugačne lastnosti, pa malo je dežel, da bi imele tako različno podnebje, ko naši slovenski kraji. Mi sejemo troje različne sorte lan. Prvega spomladnega, ali, kakor pravijo, jarega, meseca malega travna, enako kakor po drugih deželah; potem ga sejemo konec rožnika do sred malega srpana, in ta je letni; slednjič ga sejemo v drugi polovici vélikega srpana za prihodnje leto in ta je zimski. Razume se, da mora biti tudi za vsako setev lastno seme.

Pri tem je še ta težava, da povsod ne stori vsaka sorta, vendar ena pa skor v vsakem kraji. Kjer na priliko plenja spomladni, tam ne stori tako rad zimski, kjer pa zimski dobro stori, pa nerad plenja spomladni; če pa teh dveh nobeden ne, tam pa ugaja letnemu. Do sedaj vemo od tega le to, da zimski je najmočnejši,

toda nekoliko ostreji in debeleji, kot spomladni, letni pa je najtanji, toda nekoliko manj močan kot uni.

Kar zadeva krajne razmere v tem, kolikor mi je do zdaj znano, prevaguje zimski lan po vseh krajih hribovske lege ob štajarski meji od Karavank do Save, ter se razprostira tudi niže po Dolenskem, kjer mi pa obnebnje ni znano. Tukaj stori zimski lan, če ne pozebe (kakor žalibog! letos) prav dobro, spomladni pa, z malimi izjemki nekterih najviših in pa senčnih leg, tako slabo, da skor ni vredno v misel jemati ga. Nasproti pa spomladni lan dobro plenja v celem Posavju in tem bližnjih krajih, med tem ko v Savinski dolini, na pr. dobro plenja letni lan in konoplja. Poslednja tudi na ljubljanskem mahu.*)

V Belgiji in po družih deželah, kjer predivstvo cvetè, sejejo samo spomladni lan, in predilnice zahtevajo predivo, ki je močno pa tudi tanko, zato jim bo naše sicer močno ozimno predivo, če se ne bi dalo zboljšati, predebelo in ostro, naše tanko letno bo pa morebiti premalo močno. Zato bomo morali skrbeti, da bomo na eni strani, kolikor bo mogoče, sejali le spomladni žlahni lan, iz kterega bomo najgotovješe tako predivo pridelali, da bo podobno Belgijskemu; na drugi strani pa, da bomo v krajih, kjer bi spomladni lan ne hotel storiti, poskušali, kako bi se iz našega zimskega lanú napravilo tanko predivo. Omeniti moram tukaj prijazno, da ravno v tem se jaz ne zlagam z gosp. R. Dolenc-em, ki v lanskem občnem zboru kmetijske družbe ni bil za zboljšanje zimskega lanú, kajti v krajih, kjer bi se primerilo, da bi spomladni lan nikakor ne hotel rasti, bila bi to neogibna potreba.

Upati se vendar sme, da, kjer sta zemlja in podnebje taka, da zdaj sploh lan raste, naj že ta ali una sorta, se bo sčasoma in z umnim obdelovanjem toliko napredovalo, da bo povsod storila tista sorta, ki najboljše predivo dá, in ta je povsod le spomladna setev. Le spomladni lan dá predivo, ki zadostuje vsem tirjatvam. Vredno je sicer poskušati, pa brž ko ne bo vendar lože žlahni in izvorni spomladni lan vpeljati, da bo povsod rastel, kot pa zimskega spomladnemu enakega napraviti. Vendar pa tudi o tem le skušnja veljá!

Iz teh posebnosti pri nas je razvidno, da je treba nam, če hočemo naglo in dobro napredovati, dobro izurjenih močí. V izdelovanju prediva smo že izurjeni za našo deželo, čeravno ne moremo konkurirati še z Belgijo. Kar pa zadene pridelovanje in obdelovanje lanú, pa jih še nimamo. Se vé da sčasoma bi že tudi v tem naprej prišli, vendar pa bolj počasi, kot pa če bi imeli skušene možé. Zato pa bi po moji misli ne trebalo prej tje hoditi, kakor da bomo imeli že tudi domače poskušnje o izvornem semenu, lanú in predivu. S tem mislim je oprt tudi moj tretji nasvet.

Zato še enkrat ob kratkem priporočam in svetujem: prvič, naj se po vsi močí dela na to, da se brž ko brž napravi v središču dežele popolna kmetijska učilnica v pospeh splošnega kmetijstva;

drugič, naj se na vso moč skrbi in pripomore, da se napravijo izdelovalnice za predivo, v pospeh umnega predivstva;

tretjič, naj se skrbi, da se še pošljejo ob svojem času umni in bistri kmetovalci v Belgijo, pozorišče umnega predivstva, da se praktično naučé, kako tam lan prideljujejo in predivo pripravljajo in potem ta nauk širijo po naši domovini.

*) Dobro bi bilo, da bi domorodci, kterim je mar za napredek, v krajih, kjer se lan bolj prideluje, nam natanko popisali: koliko lanú in kakošnega se pridelava v tistem kraju, ter kakošne so sicer okoliščine. To bi tudi, vendar nekoliko teže, storile kmetijske podružnice; najlože pa še popotni učitelj za predivstvo, če ga dobimo.

Naša skrb pa bo, da dosedaj pridobljeno znanje v tem po vsi močí obračamo na to, da začnemo napredovati v kmetijstvu sploh in v predivstvu posebej, ter tako pripomoremo vložiti podlago blagostanju naroda našega, če Bog dá!

Andrej Piskar.

Národne stvari.

Kako je v Istri?

—k. Lah delé Istro na dvoje: na politično in na fizično (naravsko).

Politična Istra ima 6 političnih okrajev, in ti so: Kopar, Poreč, Pul, Pazin, Mali Lušín in Volosko. Lahom je pa malo mar za politično Istro, ker so prepričani, da bi je vzdržati ne mogli. Izmislili so si tedaj fizično Istro, iz ktere so izključeni: 1) prebivalci kvarnarskih otokov, 2) Liburnjani od Raše do Reke, 3) Novogradjani in Jelšanci, kajti ti so zgolj Slovani brez kapljice laške krvi. Mesto teh vpeljuje laški zgodovinarji Tržačane v fizično Istro, kajti Tržačani so jim potrebni; brez njih ne bi mogli podaviti ostalih Slovanov v fizični Istri.

Oglejmo si zdaj Istro, kakoršna je v resnici. Trst ne spada k nam, zakaj on ima vlastit položaj, vlastite namene in vlastit deželen zbor. K Istri tudi ne brojim kvarnarskih otokov, dasiravno so slovanski, kajti kri in zgodovina jih vežete k Dalmaciji.

Naša Istra ima tedaj sledeče meje: Od Trsta ob morski obali vse do Reke, a od Reke nazaj do Trsta po reški cesti, ktera nas politično od Slovencev deli.

V Istri je 20 dekanij s sledečimi prebivalci:

1. Dolina:	Slovanov	10.288;	Lahov	nič
2. Jelšane:	"	22.111;	"	nič
3. Kastav:	"	23.234;	"	nič
4. Pazin:	"	12.000;	"	981
5. Pičan:	"	8.395;	"	415
6. Kršan:	"	8.991;	"	nič
7. Buzet:	"	13.278;	"	680
8. Oprto:	"	5.693;	"	2.202
9. Umag:	"	4.786;	"	6.912
10. Kopar:	"	3.350;	"	10.530
11. Piran:	"	1.857;	"	13.292
12. Krkavci:	"	7.048;	"	nič
13. Osap:	"	6.974;	"	nič
14. Poreč:	"	5.298;	"	4.130
15. Rovinj:	"	400;	"	12.734
16. Kanfanar:	"	4.448;	"	400
17. Motavun:	"	6.861;	"	2.776
18. Pul:	"	5.407;	"	1.701
19. Dinjan:	"	4.511;	"	5.303
20. Labin:	"	6.790;	"	2.089

Skupaj: Slovanov 161.721; Lahov 64.148

Izpustil sem več tisučev tujcev v Pulu, ker jih po narodnosti razsoditi ne morem. Res je tudi, da med isterskimi Slovani jih je mnogo uže poitalijančenih; ali ako jih računimo tudi na 10.000, ostane vendar le ogromna večina čisto slovanska. Deliti pa omenjene Slovane na dve družini, to je, na slovensko in na srbo-hrvatsko je težko in tudi politično nezrelo, kajti isterski Slovani moramo deliti enako osodo z našimi brati Slovenci, ali pa propademo gotovo. Pustimo tedaj geografična imena: Kranjec, Štajerc, Hrvat, kajti zasejal jih je vrag med nas, da bi se bolje klali. Kajkavci, to je, Slovenci, kterih je v Istri najmanj polovica, in Čakavci, to je, Hrvatje činimo eno samo slovansko celoto.

Sloga nam je posebno zdaj potrebna, ko se bližajo volitve novih deželnih poslancev.